

Når skolen bliver en udfordring – veje til forståelse og nye muligheder

Anja Maria Engel

Læreruddannet

PD i specialpædagogik

PD i Inklusion

Master i Social- og specialpædagogik

Lærer på almen- & specialskoler

Børne- og ungepsykiatrisk afdeling

Inklusionskonsulent

Specialpædagogisk konsulent i skoleforvaltning

Specialpædagogisk vejleder, supervisor og underviser

Selvstændig Special- & Socialpædagogisk konsulent

Afdelingsleder for tilbud til børn & unge m. skolevægring

Mor til en fantastisk ung mand på 24 år med ASF, ADHD og høj begavelse

Disclaimer

Skolevægring

- en multikausal problematik

Fire former for skolefravær

- **Skolevægning** - Angst/mistrivsel forhindrer barnet i at møde op
- **Pjæk** - Fravær uden angst, ofte skjult for forældre
- **Forældremotiveret fravær** – F.eks. sygdom, rejser eller hjemmelæring
- **Skoleeksklusion** - Når skolen ekskluderer barnet (fx midlertidige sanktioner)

At fejlfortolke adfærden

Skolevægring

- barnet vil gerne i skole, men kan ikke
- forældrene er involverede og forsøger at få barnet i skole
- barnet udviser somatiske symptomer
- fraværet skyldes ofte dybere problemer

Pjækkeri

- barnet vil ikke i skole, men kan godt
- forældrene opdager det måske ikke eller barnet lyver om det
- barnet virker generelt ubekymret omkring fraværet
- fraværet skyldes lyst til at lave noget andet

Fakta om skolevægning

Skolevægning i tal (6-16 årige)

29% har en neuropsykiatriske diagnoser

49% lider af angst

10% er påvirket af stress

4% har en diagnosticeret depression

Fravær ses lige ofte hos piger og drenge

Årsagerne til skolefravær er komplekse

Samfundsmæssige forhold

Stigende krav om at præstere gennem test, eksaminer, osv.

Barnets trivsel

Centrale følelsesmæssige og mentale udfordringer

Skoleforhold

Lærerskift, klassekvotienten, de fysiske rammer, overgange, osv.

Familieforhold

Familiebegivenheder, struktur og forventninger, forståelse af barnets behov, osv.

Klasseforhold

Sociale interaktioner og lærerforhold, læringsmiljø, konflikter, grupperinger, larm og uro, skoleskift, osv.

Opsummering

Skolevægning skyldes sjældent én ting – det er en kombination af:

 Diagnoser & mentale udfordringer (angst, stress, ADHD, autisme)

 Skolemiljø (præstationspres, mobning, eksklusion)

 Hjemmeforhold (skilsmisse, sygdom, manglende støtte)

 Samfundsfaktorer (systempres, eksamenskrav, sociale normer)

Barnet

- når skolen bliver en udfordring

Forstå barnets adfærd

Mange børn med skolevægning vil gerne deltage, men kan ikke.

Mange børn med skolevægning oplever ofte kaos, overvældelse og en følelse af afmagt.

Det er vigtigt at skelne mellem "**kan ikke**" og "**vil ikke**", da det er afgørende for at finde de rette løsninger.

Barnet **vil** ikke eller barnet **kan** ikke

**Børn gør det bedste de kan,
hvis de vil**

Vi møder barnet med en antagelse om, at børn kun gør det vi forventer og kræver af dem, hvis de **vil**.

Barnet **vil** ikke. De voksne placere ansvaret hos barnet - barnet manipulere, tester grænser, vil have sin vilje.

**Børn gør det bedste de kan,
hvis de kan.**

Vi møder barnet med en antagelse om, at børn gør det vi forventer og kræver af dem, hvis de **kan**.

Barnet **kan** ikke. De voksne tager ansvaret og støtter barnet i at udvikle og forankre nye strategier og mestringsredskaber.

Oplevelse af sammenhæng (OAS)

At forstå sammenhænge er som at se et stort puslespil, hvor alle brikkerne passer perfekt sammen for at danne et helhedsbillede.

I det store hele er oplevelsen af sammenhæng en oplevelse af eget liv som værende begribeligt, håndterbart og meningsfuldt.

Meningensfuldhed

Barnet kæmper for at se formål og finde værdi i sine oplevelser.

Følelse

Barnet oplever ofte, at det mangler de nødvendige ressourcer til at håndtere skolens krav.

Håndterbarhed

Barnet mangler værktøjer til effektivt at håndtere udfordringer.

Følelse

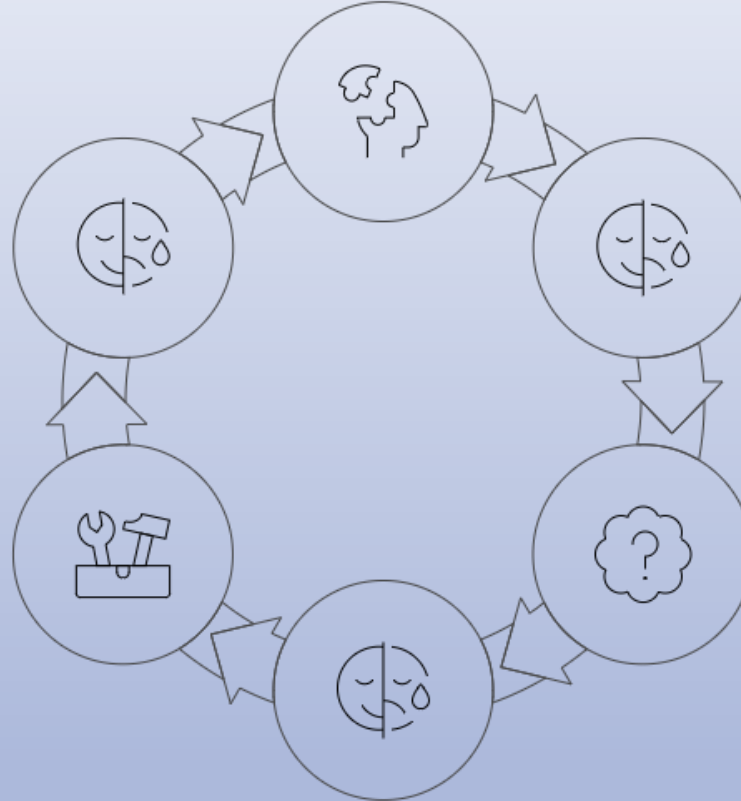
Skolemiljøet føles kaotisk og uforudsigeligt, hvilket gør det svært for barnet at forstå, hvad der forventes, og hvorfor ting sker.

Følelse

Gentagne nederlag kan føre til, hvilket mindsker motivationen og øger følelsen af modløshed.

Begribelighed

Barnet oplever, at det er svært at forstå kravene og forventningerne i skolemiljøet.

Børn med ASF/ADHD har ofte vanskeligt ved...

- at håndtere stress, belastninger, uforudsigelighed
- at leve sig ind i andres tanker, følelser og motiver
- at navigere strategisk
- at sortere i indtryk

Følelsesregulering

- Affektsmitte
- Følelsesoversvømmelse
- Tankemylder og overtænkning
- Afvisninger
- Relationer
- Aflæse andre
- At blive misforstået eller misforstå
- ...

Sensoriske udfordringer

- Mærker og sømme i tøj
- Undertøj
- Parfume
- Lyde
- Smag og konsistenser
- Farver og mønstre
- Kulde/varme
- Tekstiler og overflader
- Lys
- ...

Eksekutive vanskeligheder

- Delt opmærksomhed
- Problemløsning
- Flexibilitet
- Forstå sammenhænge
- Følge eller lave en plan
- Behovsudsætte
- Rydde op
- At kunne aflæse og forstå nonverbal kommunikation
- ...

Intolerance of Uncertainty (IU)

- Skemaændringer
- Åbne opgaver og gruppearbejde
- Uforudsigelige morgener
- Spontane ændringer
- Trækker sig fra leg
- Fastholder faste regler
- Perfektionisme
- Behov for bekræftelse
- Små ændringer
- Faste ritualer

Forstå barnets adfærd

- Børn med ASF og skolevægring oplever ofte kaos, overvældelse og en følelse af afmagt i mødet med skolen.
- For at beskytte sig udvikler de strategier for at undgå krav.
- Disse reaktioner er **ikke udtryk for trods**, det er en overlevelsesmekanisme.

Strategisk adfærd

- nægte
- lyve
- skringe
- græde
- løbe væk
- gemme sig
- true
- slå/gå til angreb
- fremtvinge somatiske symptomer
- udvikle selvskadende adfærd
- ...

Maskering

- Efterligner eller kopierer andre i sociale situationer
- Stille og overforsigtig
- Tilpasser interesser og sprog
- Overkompenserer
- Undgår at stimme, når andre ser det
- Øjenkontakt
- ...

Social tilbagetrækning

Kan relateres til, at barnet med autisme bliver mere bevidst om sit eget handicap og de krav, der er fra voksne og jævnaldrende, efterhånden som barnet kommer i puberteten.

Måder at trække sig fra sociale situationer:

- foretrækker isolerede aktiviteter
- svær at nå
- søger isolation fra andre

Opsummering

Når barnet har svært ved at...

- Håndtere stress & belastninger
- Leve sig ind i andres følelser
- Sortere sanseindtryk
- Navigere strategisk

Så kan verden opleves som:

- Uforudsigelig
- Uforståelig
- Uoverskuelig
- Fragmenteret
- Angstprovokerende

Forældre

- når skolen bliver en udfordring

Forældreoplevelser

- "Der er bare ingenting... Der er ingen, ingenting fra skolen. Ingen kontakt overhovedet...".
- "Hvis man vil noget, så skal man selv bede om det og som forældre skal man være stærk og man er hele tiden på arbejde...".
- "...alt handler om at undgå fordomme, for dem er der mange af".
- "Altså jeg vil sige, at det er mig selv, der har skulle finde løsningsforslag...".
- "Man står helt alene... ingen hjælp eller forståelse... men alle har en mening".

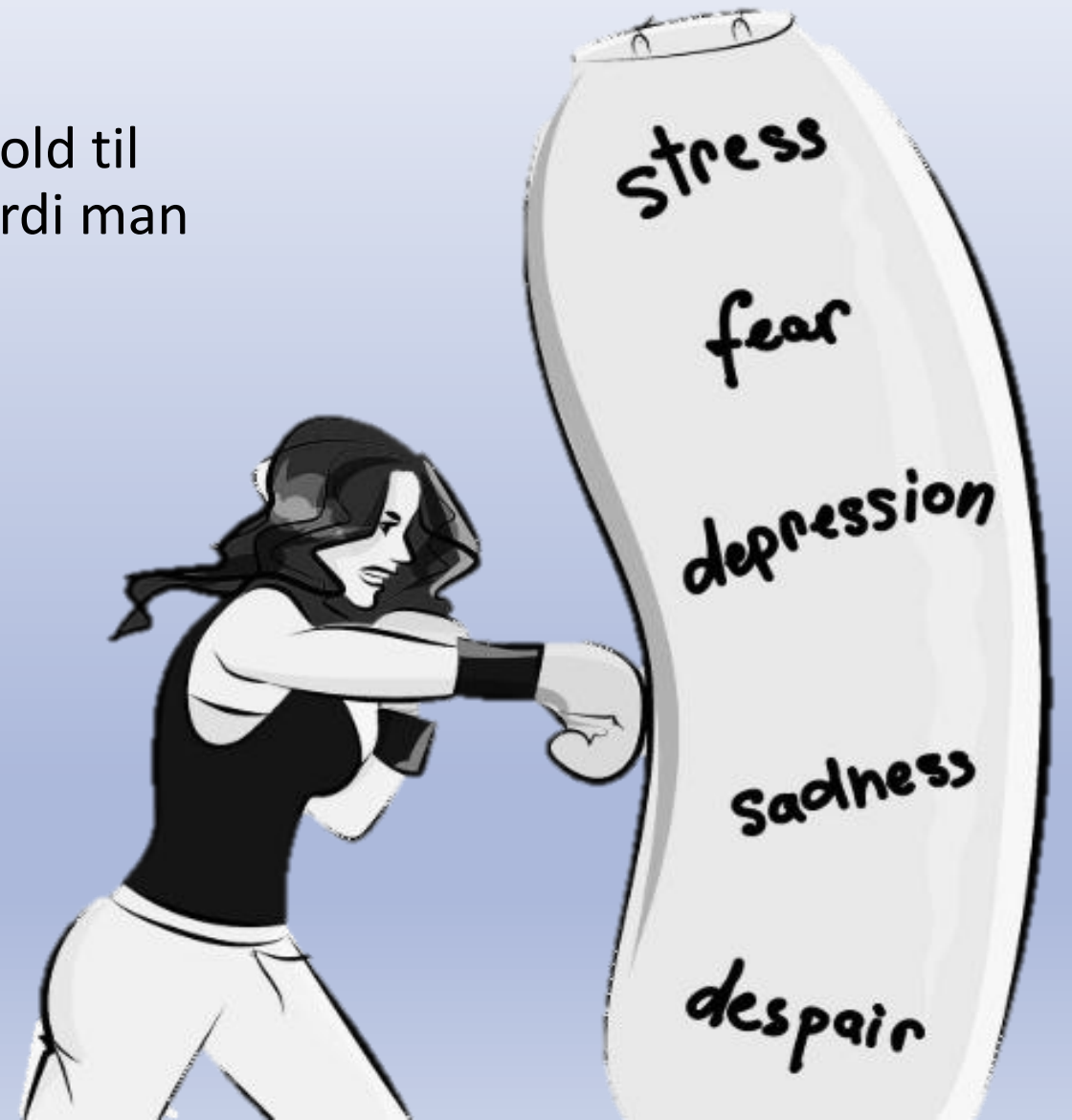

Oplevelsen af opløsning af hverdagen

Som forældre er man ikke kun presset i forhold til oplevelsen af, ikke at slå til som forældre, fordi man ikke lykkes med at få sit barn i skole.

Man er ofte også presset i forhold til:

- Parforhold/ægteskab
- Søskende
- Familie
- Venner
- Job
- Kommunen /skolen / PPR
- Psykiatrien
- Handicapforståelse og sorg
- Etc.

Samarbejde med og i "systemet"

Mange forældre kan opleve mangel på støtte fra systemet og heraf føle sig afmægtige, når:

- Professionelle har mange meninger
- Koordinering mellem aktører mangler
- Beskeder er uklare eller skiftende
- Der stilles krav om hurtige løsninger
- Barnets udfordringer misforstås

FAMILIEN

SKOLEN

KOMMUNEN

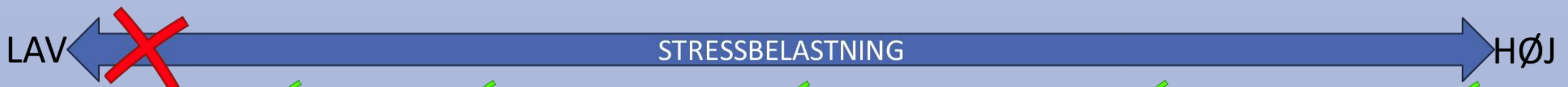
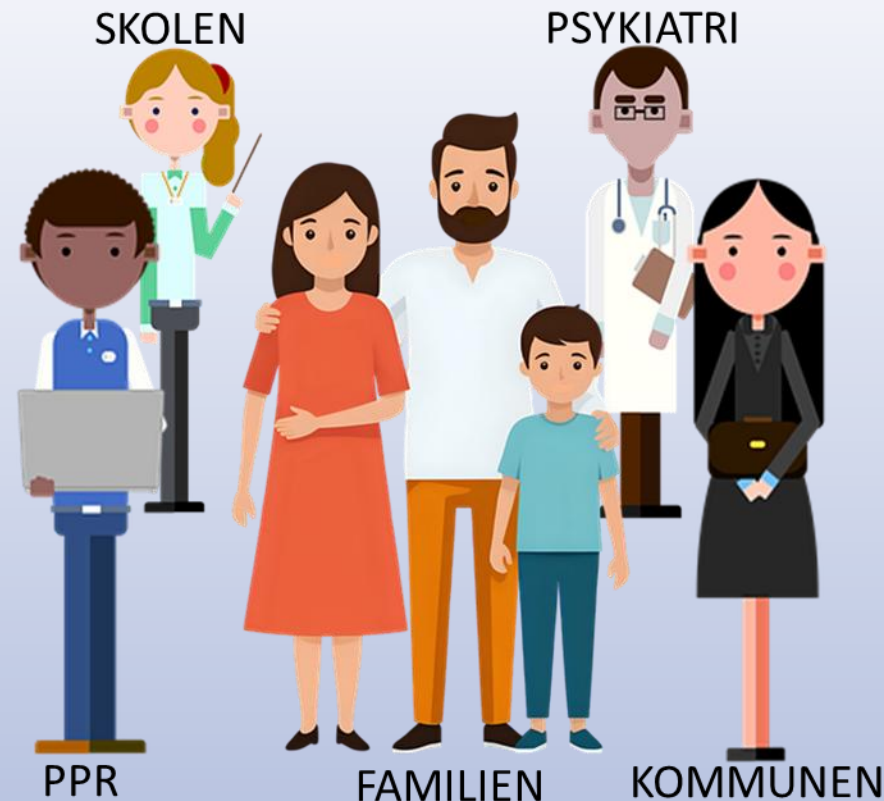
PPR

PSYKIATRI

inddragelse	mening	anerkendelse	koordinering	ejerskab
fælles forståelse	ligeværd	ligeværd	✓ modstand	tillid
fleksibilitet	fælles mål	enighed om metoder, tilgang og tempo		

inddragelse ✓	mening ✓	anerkendelse ✓	koordinering ✓	ejerskab ✓
fælles forståelse ✓	ligeværd ✓	ligeværd ✓	modstand ✗	tillid ✓
fleksibilitet ✓	fælles mål ✓	enighed om metoder, tilgang og tempo ✓		

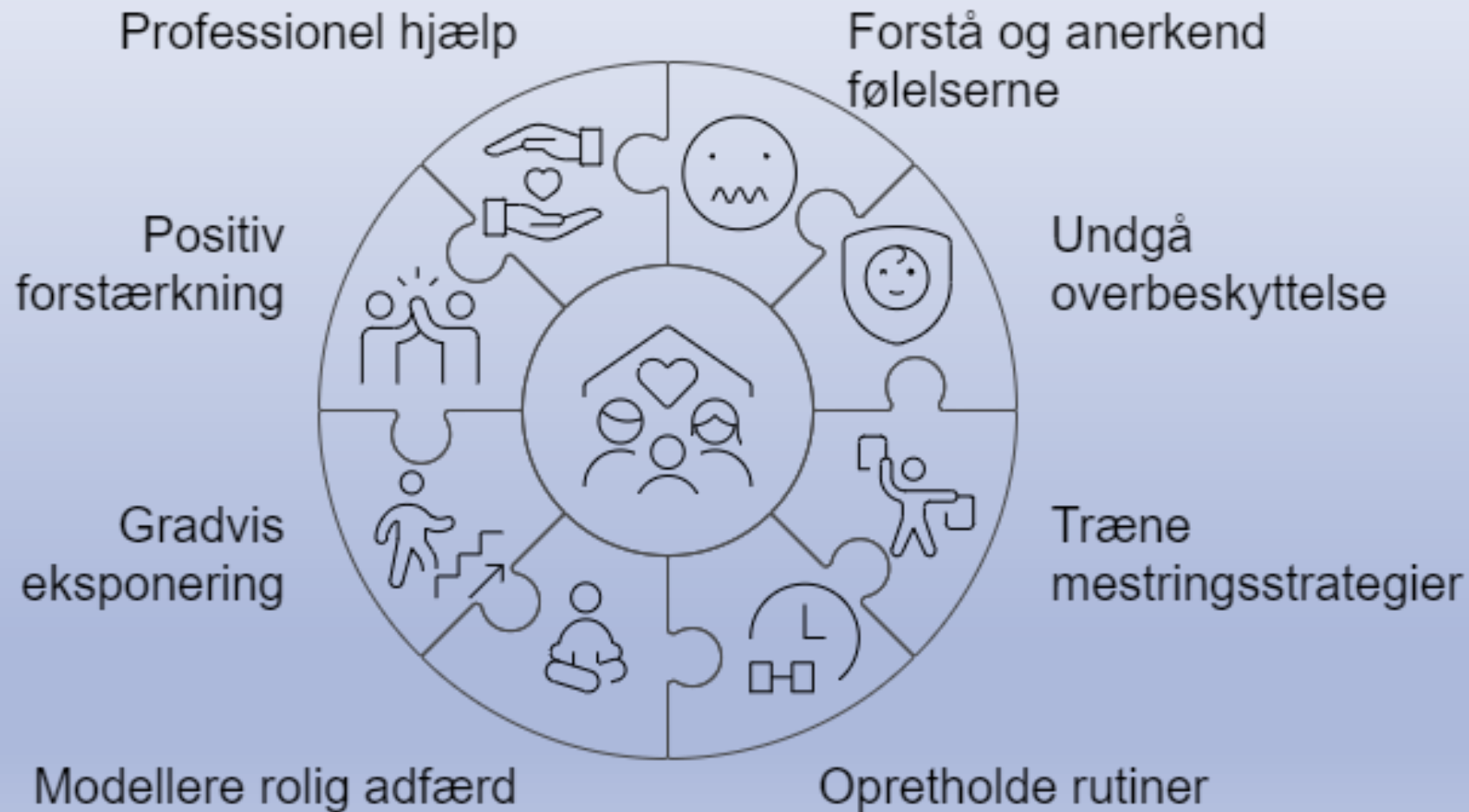
At hjælpe barnet

- Skolevægring er en strategi
- Der er mere i livet end skole
- Husk barnet kæmper for sin egen trivsel her og nu
- Husk, at hver situation er unik
- Tålmodighed, forståelse og vedholdenhed
- Undgå at forstærke barnets frygt

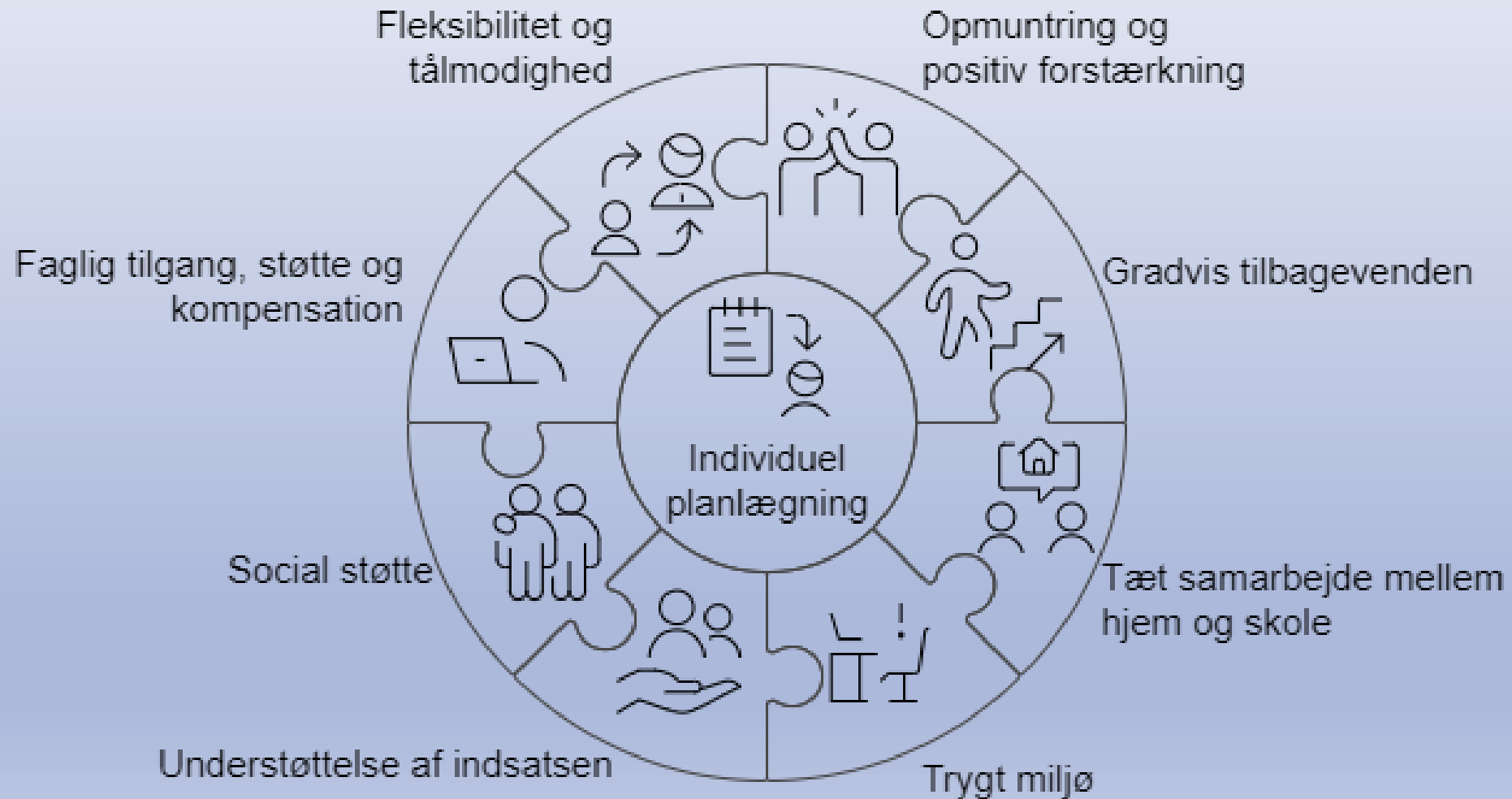

Undgå at forstærke barnets frygt

Tilbage efter skolevægning

Vigtige pointer i forældresamarbejdet

- Inddrag forældrenes perspektiv
- Tydelige ansvarsfordeling
- Tilbyd forældrene relevant vejledning og støtte
- Kom ikke med færdigsyede løsninger
- Løbende forventningsafstemning, synkronisering og videndeling
- Enighed om indhold, retning og tempo for indsatsen.

Kære forældre

Du gør det bedste du kan,
når du **kan**.

Det er okay, at du ikke har
styr på alting hele tiden.

Hilsen dit barn

Kære professionelle

I gør det bedste I kan,
når I **kan**.

Det er okay, at I ikke har
svar på alting hele tiden.

Hilsen os forældre

KOBLINGEN

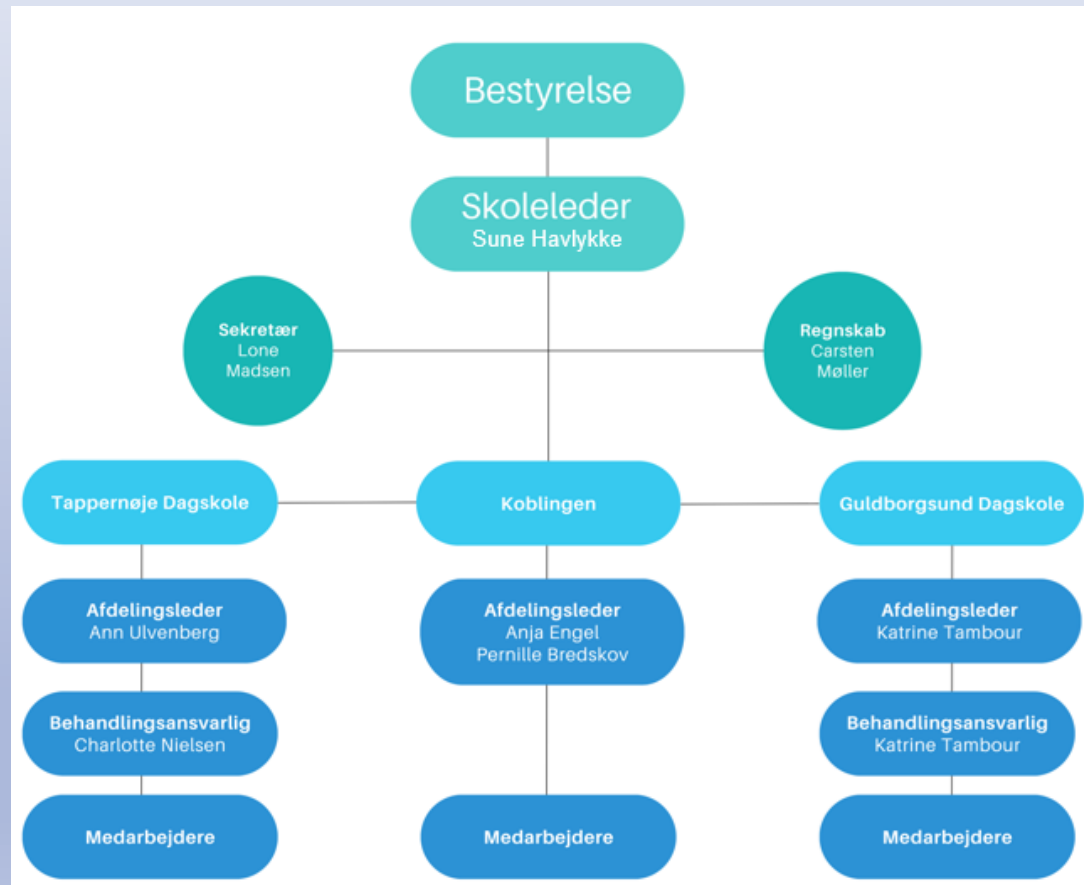
TID TIL UDVIKLING - RUM TIL AT VOKSE

Et højt specialiseret behandling- & specialundervisningstilbud
til børn og unge med diagnoser og skolevægning.

Fonden Tappernøje Dagskole

- Tappernøje Dagskole grundlagt i 2000
- Guldborgsund Dagskole grundlagt i 2020
- Koblingen grundlagt i 2022
- 42 elever i alt
- 70 ansatte

Håbet om at skabe en ny vej for disse børn

**Vi arbejder som barnets og forældrenes
vikarierende håb!**

Udgangspunkt i VISO-anbefalinger

Tidlig indsats – Jo hurtigere, jo bedre
Individuel tilpasning – Forudsigelige rammer

Tværfagligt samarbejde – Skole, PPR, familie

Barnets stemme – Barnet skal inddrages

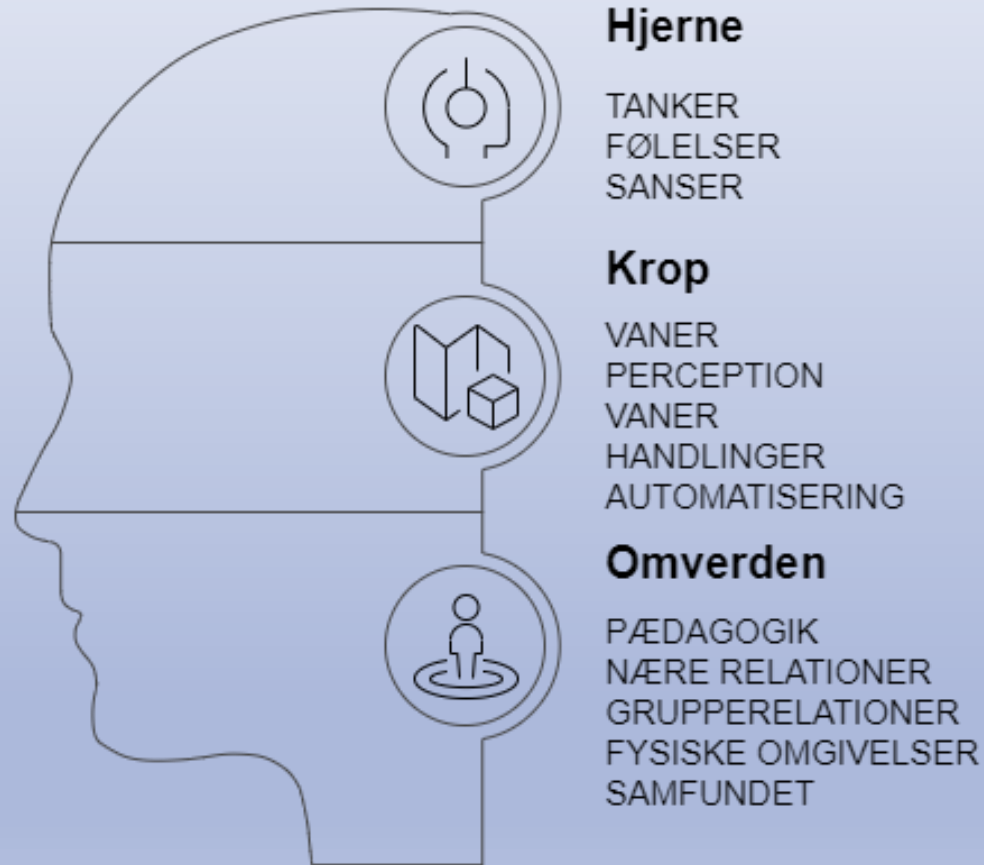
Forældreinddragelse – Støtte & vejledning

Gradvis tilbagevenden – I barnets tempo

TRIVSEL KAN IKKE FORCERES

Neuropædagogisk tilgang

- **Neuropsykologi** → Forståelse af hjernens funktioner
- **Neuropædagogik** → Omsætter denne viden til praksis
- **Finde DDV-metoden til den enkelte:**
 - Nysgerrighed
 - Undrende spørgsmål
 - Hypoteser
 - Udfordre forforståelser

Behandlings- & støttebehov

Specialpædagogiske redskaber til understøttelse af trivsel og læring

hjælp til at holde fokus og stabilitet
hjælp til regulering af arousalniveau

Massiv støtte fra kendte voksne i velkendte kontekster

tæt voksenkontakt
trygge og forudsigelige rammer
opdeling af aktiviteter
behov for pauser.

Individuelt tilpasset didaktisk specialpædagogisk bistand

undervisning med udgangspunkt i styrker, interesser og læringsprofil.

Individuel og fortløbende guidning i afkodning af omverdenen

afkode sociale situationer.
guidning i fht. sociale koder
guidning i fht. information og instruktioner

Undervisning i en-til-en-relation med gradvis indslusning

tryk læringsramme
tæt relation med en kendt voksen
gradvis eksponering

Individuel støtte i forhold til de eksekutive funktioner

kontinuerlig og detaljeret guidning i opgavehåndtering

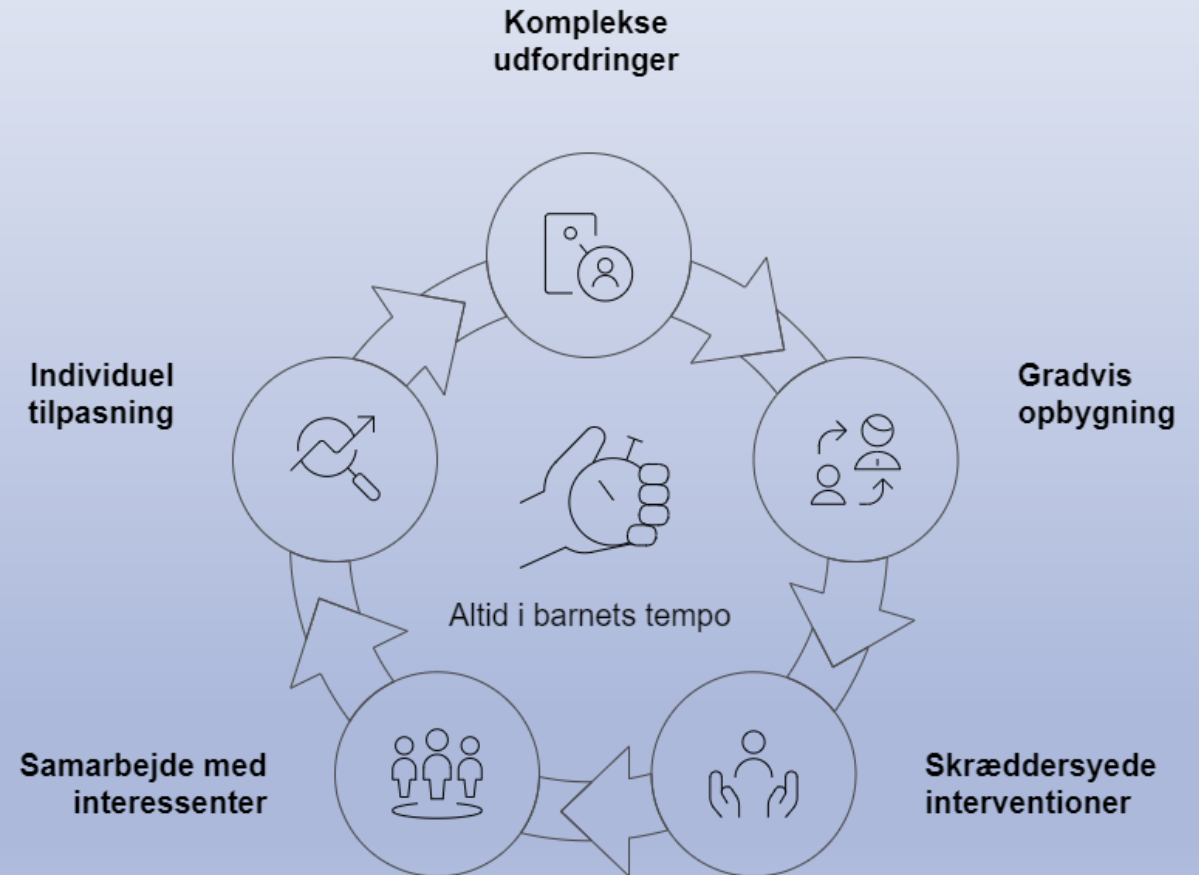
Det tager den tid, det tager!

Alle vores indsatser tager udgangspunkt i barnets udviklings- og læringsbehov

MEN...

først og fremmest tages der udgangspunkt i barnets tempo

**TID TIL UDVIKLING
RUM TIL AT VOKSE**

Struktureret unschooling

Unschooling kan være en effektiv tilgang til neurodivergente børn med skolevægning, da det skaber en følelse af autonomi og selvbestemmelse.

Struktureret skolegang kan udløse angst og belastningsreaktioner hos børn, der har følt sig overvældede i en klassisk undervisningskontekst. Unschooling tilbyder en mere fleksibel tilgang, der tager udgangspunkt i barnets egen parathed og tempo.

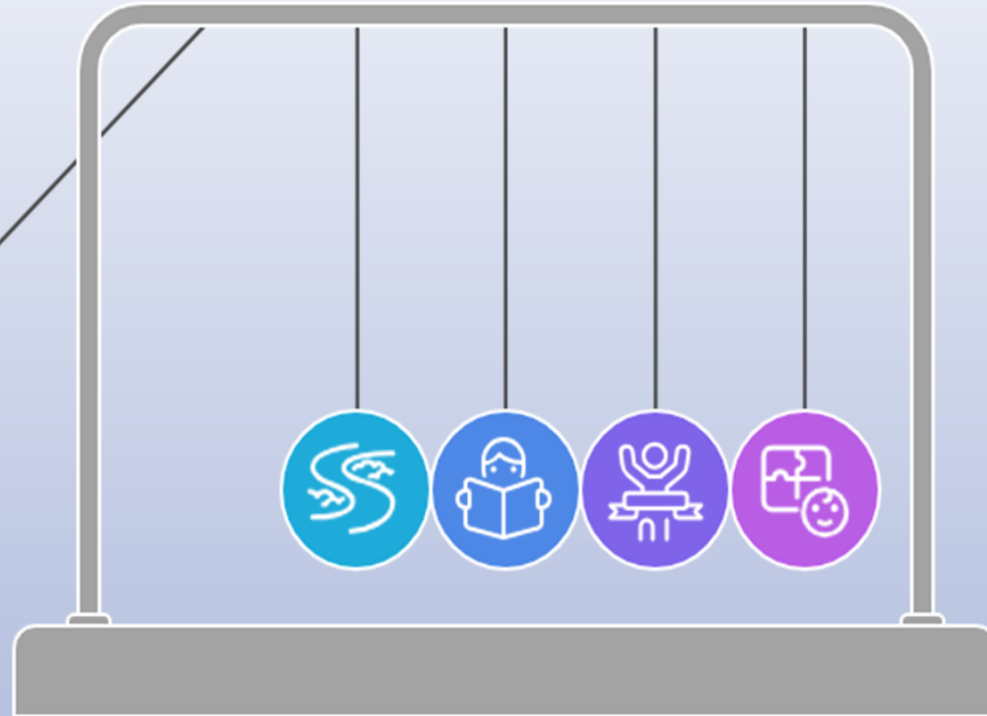

Mange børn med skolevægning oplever en grundlæggende mistillid til skolesystemet. Unschooling giver dem mulighed for at genopbygge deres tro på egen læring gennem valg og indflydelse.

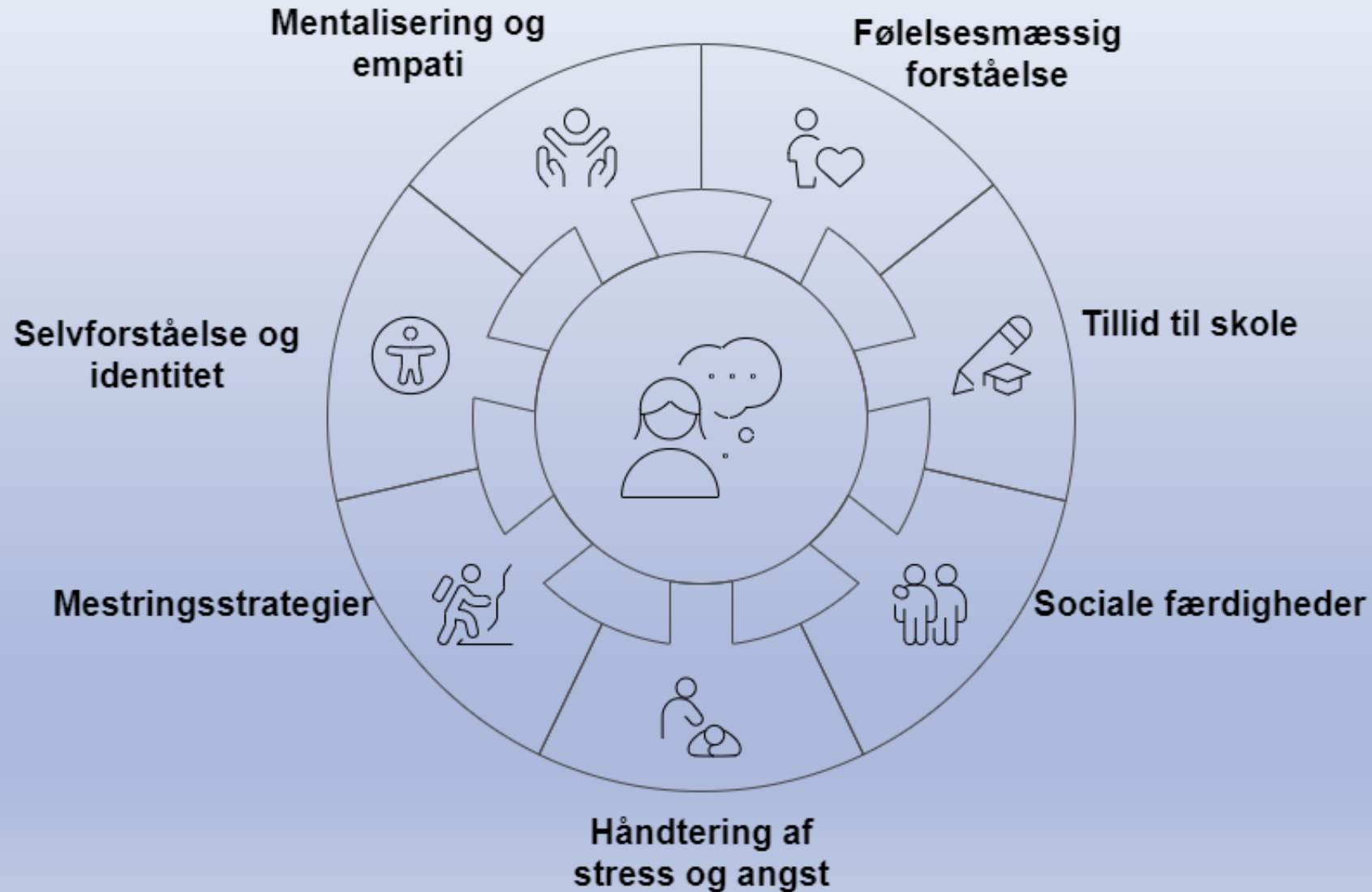
Når barnet oplever ejerskab over egen læring, kan det styrke deres motivation og engagement. Dette er essentielt for børn, der har internaliseret skole som en negativ oplevelse.

For børn med neurodivergens kan traditionel undervisning være rigid og utilpasset deres kognitive og emotionelle behov. Unschooling muliggør en tilgang, hvor læring sker i takt med barnets interesser og evner.

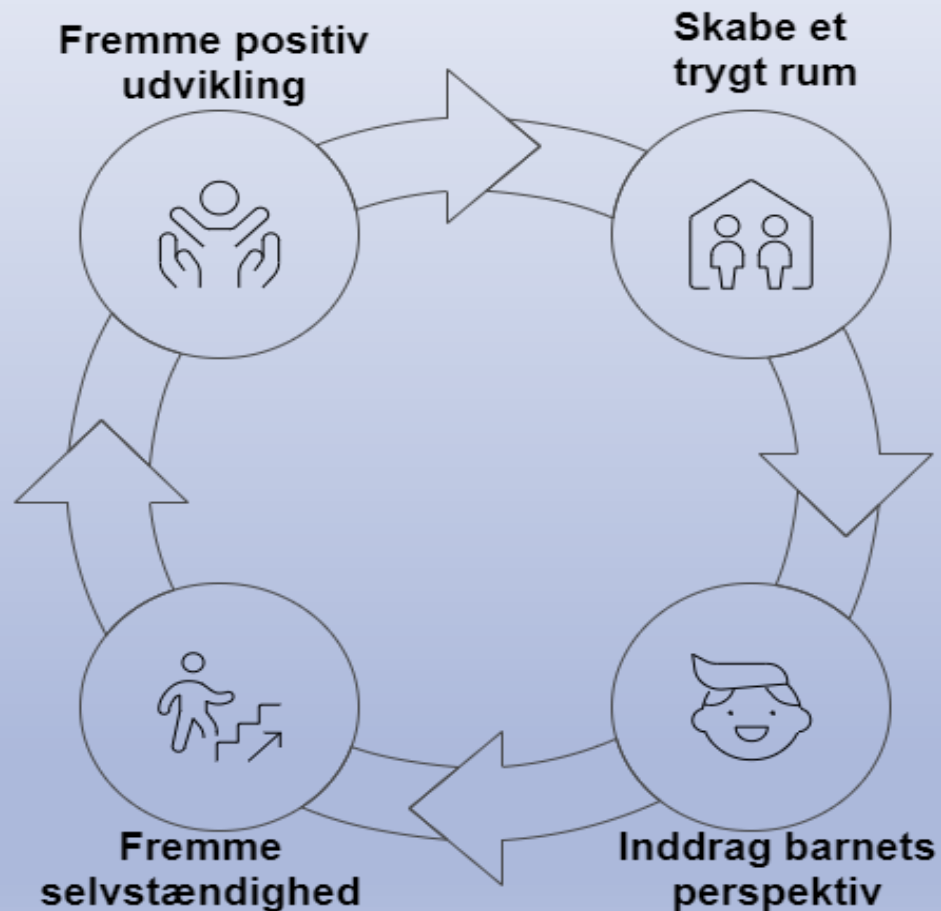

Psykoedukation

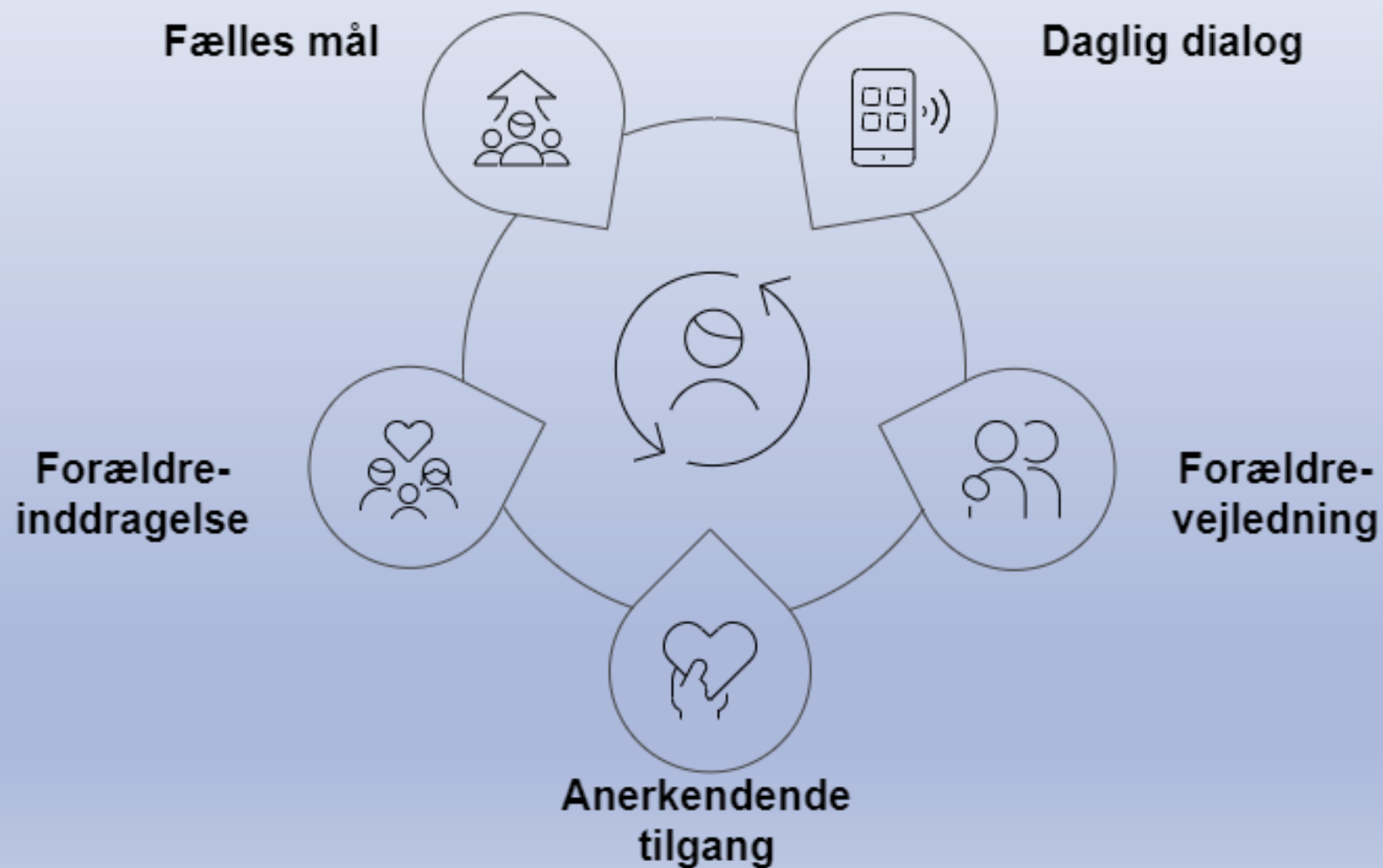
Barnets stemme

- barnets stemme bliver hørt og inddraget i alle aspekter af vores indsats.
- et trygt rum, hvor barnet kan udtrykke sine tanker, følelser og ønsker.
- sikrer vi, at målene i indsatsen altid afspejler barnets perspektiv og individuelle behov.
- fremmer medbestemmelse, selvstændighed og en positiv udvikling både fagligt og socialt.

Når vi lytter til barnet, åbner vi døren til trivsel og udvikling.

Forældresamarbejde og forældrevejledning

Det, vi ser virker - veje til trivsel og udvikling

- Helhedsorienteret tilgang
- Tryghed og relationer
- Stærkt fagligt fundament
- Tæt samarbejde med familien
- Tæt samarbejde med eksterne omkring barnet
- Tid og tempo
- Succesoplevelser
- **Vi tager ansvaret for, at børnene lykkes**

Nogle gange
lever sande
superhelte i små
hjarter, som
kæmper store
kampe